

ЧАСТИНА ПЕРША

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Раннього вечора вітрильне судно «Крилама» ввійшло в прибережні води порту Мірте і стало на рейд, чекаючи митного огляду. Команда й пасажери, скільки їх було, вибрались на палубу — не тільки тому, що цього вимагали митні правила Мірте, але й затим, щоб подивитися на Літаюче Місто.

«Крилама» нахилилась, і вода з палуби струмочками потекла в море. З'юрмлені біля лівого борту пасажери готові були кинутися за водою — вони ахали й охали, насідали животами на загороду, тицяли пальцями, показуючи одне одному дивовижі; дві огрядні пані, що всю дорогу не виходили з каюти, спрагло вглядались у простерте перед ними диво. Сім'я середніх статків (мати, батько, четверо синів), купець із двома помічниками, ремісники-умільці, що зважилися шукати щастя на службі в Золотих, та інші люди різних станів, які подорожували в каютах і в трюмі й багато ночей спали в гамаках і знемагали від безсоння на злежаних перинах, дивились на місто своєї мрії, мету подорожі, і багатьом займало дух.

Літаюче Місто линуло, не сягаючи землі. Тоненький серпанок оповив порт і припортові райони, а над ними розкинулись бірюзові й рожеві арки мостів, завмерли, граційно вигнувшись при злеті, тонкі стіни. Ажурові будівлі вивершувалися сліпучо-білими вежами, і гострі шпилі вели, мов пальцями, по тонкому шару хмар над містом. Тисячі суден стояли на рейді, ніби зачаровані видовищем, ніби засумнівавшись в останню мить: а чи гідні вони, порослі черепашками, ввійти в золотий порт Мірте?

Матроси видирались якнайвище, бажаючи більше побачити. Майже всі вони бували тут давніше, але тільки декіль-

ком, найстарішим, удалось зберегти підкреслено-байдужу міну: і не таке, мовляв, знавали. Повітря ледь тремтіло над морем, і через те здавалося, що золоте місто ось-ось розтане в серпанку, — але воно не тануло, навпаки, яскравішало в міру того, як сонце спускалось і подовжувалися тіні.

Підійшов великий човен із вартою та перевіряльниками. Першим на борт піднявся чоловік у шкуратяному шоломі, в легкому обладунку з гербом Мірте, з величезною паперовою книжкою під пахвою.

— Митна служба Мірте вітає вас, морські подорожники, — промовив поблажливо, переводячи чіпкий погляд з обличчя на обличчя. — Капітане!

Капітан вийшов наперед, тримаючись увічливо — і гідно водночас. З нагоди прибуття він змінив засмальцьовану, пропалену в багатьох місцях шкіряну сорочку на синій мундир із гудзиками з полірованої кістки.

— Пред'явіть до огляду пасажирів, команду, вантаж. Чи всі новоприбулі ознайомлені з умовами перебування в Мірте?

Ремісники переступали з ноги на ногу. Вони збиралися порушити закони Мірте — трохи, зовсім трішечки. Потім, коли влагодиться з роботою, вони заплатять повновагий податок і стануть чесними громадянами золотого міста, але попервах...

— У вас є документи на дітей? — чоловік у шоломі зупинився перед скупченою в коло сімейкою. — Пред'являйте, будьте ласкаві. Так... Добре. Що везете?

Тим часом вартівники та перевіряльники, усього восьмеро людей, хутко розсипалися по кораблю: хтось опустився в трюм, хтось заглядав у бочки й трусив тюки на палубі, хтось запався не знати куди і враз виник не знати звідки. Пасажири гляділи на них зі сторожким захватом: митники були громадянами Мірте, бронзово-смаглявими, вилицюватими, з коротко стриженням золотим волоссям.

— Двадцять сім, двадцять вісім, — митник рахував пасажирів. — А це що? Капітане!

Капітан прискочив і зупинився поряд. Митник повернувся до нього, на лиці були здивування й гидливість:

— Ви не знаєте законів Мірте? Що це, я вас питаю?

Перед ним, обік від інших пасажирів, стояв хлопчик років п'ятнадцяти, худорлявий, чорноволосий, з великими вухами. Розгублено поглядав то на митника, то на чудесне

місто за його плечем. Напівдитяче й просте обличчя його вирізняла ледве вловима дивнота: занадто темні очі й випнуті надбрівні дуги, занадто гостре підборіддя, дуже біла шкіра й запалі щоки — хоча на голодного чи виснаженого хлопчисько не був схожий.

— Цей... — вичавив капітан. — Цей... де твій хазяїн?

Надбіг добре вдягнений, високий пан із білим пером за вухом — знаком професії переписувача.

— Перепрошую, я показував... пред'являв у каюті майно, там книжки, папір, писальне приладдя...

Митник жестом звелів йому замовкнути.

— Що це? — його довгий палець майже торкнувся білого лоба хлопчиська.

— Це мій раб. — Переписувач ковтнув. — А... що?

— Вам відомо, що гекса та їхнє поріддя не може ступити на землю Мірте? А вам, — митник круто повернувся до капітана, — хоч вам це має бути відомо!

Капітан побліднув:

— Гекса? Я не знав, що він гекса. Він...

— Ні-ні, — залепетав переписувач. — Він у рабстві в моєї сім'ї майже вісім років... Змалку... Він не може бути гекса, у мене є купча, там сказано — «походить з лісового краю»!

Пасажири й команда, наставивши вуха, підбирались усе ближче. Назривав скандал; ремісники перезирались, матроси супились, решта відверто цікавилася, занудьгувавши без розваг за довгий час подорожі.

Не слухаючи переписувача, митник звернувся до капітана:

— Ваш корабель не ввійде в гавань, поки на борту перебуває гекса.

Пасажири загомоніли. Митникові слова передавали далі, тим, хто не розчув. Розвага загрожувала обернутися на біду.

— Даруйте... — капітан тепер почервонів; він зовсім не був таким досвідченим морським пластуном, яким хотів здаватись. І якщо з бурею у відкритому морі йому випадало змагатись, то непорозуміння з митницею Мірте було устократ небезпечніше.

— Або ви розвертаєтеся і йдете, — підніс голос митник, — або сплачуєте стоянку на рейді — чотири тисячі монет за годину. Гей, ви закінчили?

Його помічники знов показалися на палубі й по черзі записали щось у принесену на борт книгу. Діставши ствердну відповідь, митник поглянув на сонце:

— Час огляду вийшов, тепер починається час затримки. Розрахуетесь ви, капітане, потім зможете позвати до суду пасажира, який протягнув на борт напівкровку... Як-що вам удасться, звісно, вибити з нього хоч копійку, — митник осміхнувся. — Отже, ви розвертаєтесь?

— Ми не можемо! — крикнув хтось із натовпу пасажирів. — Це... це нечувано! Я заплатив за квиток!

— Ми всі заплатили, — плачливим голосом підхопила огрядна пані. — Нас із сестрою зустрічають... сьогодні в порту... В ім'я Імператора, ми не можемо піти!

Митник зиркнув на неї, але нічого не сказав. Купець, що стояв поряд, повідомив пані впівголоса:

— Імператором тут не присягаються.

— Ми не можемо піти. — Капітан говорив уривисто й глухо, так уразила його несподівана біда, що сталась при самому кінці подорожі. — У нас майже вийшли... запаси прісної води.

— Мені не потрібен клопіт про вашу воду. — Митник попрямував до драбини, по якій уже спускалися його підлеглі. — Моя вам проста порада: скиньте гекса за борт і входьте в порт.

Хлопчисько й досі стояв обіч від усіх. Невтямки було, розуміє він чи ні, через що така веремія. Не схоже, щоб його знічували погляди — лихі, відверто неприязні, іноді бридливі.

— Скільки можна чекати! — закричала огрядна пані. — Скиньте його за борт, нарешті! Ви ж бачите — іншої ради нема, інакше нас не пустять!

Переписувач виступив наперед. Губи в нього тряслися.

— Панове, я розумію ваше обурення... Я сам, я не знав... але, панове, це ж моя власність... Він зняряддя моєї праці, дуже цінне, важливе... Він джерело моїх прибутків! Він дуже дорого коштує, хто мені відшкодує?!

— А хто мені відшкодує простій на рейді?! — гаркнув капітан.

— Ви поставили нас усіх у жахливе становище, — заважив купець. — Хто винен, як не ваша недбалість? Усім відомо, що гекса та їхніх напівкровок не пускають у Мірте!

— Заждіть, — переписувач кинувся за митником, готовий був схопити його за рукав, але в останню мить утримався. — Заждіть... Я можу заплатити штраф. Ми ж люди, домовмося... Я відпливу з ним сьогодні ж, я тільки пересяду на інший корабель!

— Ані ногою. — Митник узявся за дужку, до якої кріпилась драбина. — Гекса не опоганить Мірте ані диханням, ані доторком, ані гидким випорожненням своїм. Викидайте за борт — або корабель не пройде.

Пасажири говорили вже на повний голос, і, здавалось, жоден не чує іншого.

— Але що ж мені робити, — переписувач кусав губи. — Це... головне моє добро, цей раб! Він... у нього дивовижна пам'ять на букви та знаки, він переписує книги з нечуваною швидкістю, без нього я зубожію!

— Ваша справа, — митник поставив ногу на сходинку. — Гей, капітане, хвилина на роздуми.

— Та що тут думати! — закричав старший із ремісників, бородатий ювелір. — У мене контракт у Мірте, хто за мене заплатить неустойку?!

— Може, човен, — бурмотів блідий, як лід, переписувач. — Може, спустити човен... Він переписує по цілій книзі за три ночі!

— Доведеться тобі самому потрудитися, — сказав ювелір і сплюнув за борт. — Руки не відпадуть!

Капітан, стиснувши зуби, ішов по палубі, переступаючи через кодоли, кинуті кимось вузли, — ішов до хлопчиська.

Той відступив.

— Добре плаваєш? — похмуро спитав капітан.

Хлопчисько мовчав, продовжуючи відступати. Капітан схопив його за комір. Хлопчисько випручався з несподіваною спритністю й кинувся тікати — уздовж правого борту.

Наспіли матроси й пасажири. Десять рук одночасно вчепились у куртку й штани із запряного полотна, але хлопчисько, прудкий, мов вивірка, вирвався знов. Його наздогнали й збили з ніг.

— Не оглушуйте! — голосив переписувач. — Так він, може, впливе! Книги мої, ще й до половини... А завдаток же...

Він сів на згорнуту кодолу і, в розпачі розгойдуючись, узявся за голову. Перо за вухом, знак професії, поникло.

